

صایی ۴

کسرین اول ۱۹۲۷

پیل ۱

D-563

فلسفه و اجتماعیات

مجموعه سی

مؤسسه

مدیری

محمد روت

آلهه سی

آیده بر نشر اول نور

استقلال نیمه سی مدیری داستانی اول کش
 و استقلال لهستانی ادبیات ملی

استقلال و قیاطاش نیمه سی فلسفه و اجتماعیات
 و خوارج مکتبی اقتصاد ملی

برو صابره

نمایشی فرم: سو فرات اور خانه سعد البربه

نورک زاریخه باشلاندیش محی الدین

دینی اجتماعیات هلمجی ضبا

قانونی تحاول آیده پیغمی؟ (بوداپست دن) م. الرامی

دیوان ادبی: تصنیع آلهه سی

خارجی ادراک جانشی منبع

اجتماعی ستاییک («لسته روارد» دن) زهت روت

اسک یونانستانده اجتماعی فکر اسماعیل مسرو

نطبیتی فرم: نهر نوس و اجتماعیات قابل راقار

بزده فکر جریانی هلمجی ضبا

غلبی و نقیب قسمی: ضیانت ترجمی: شاذیه برق در. ا. س.

ده قارت ترجمی: ابراهیم ادهم بن مسعود صہ. ف

او اردخان: استانبول - شهرزاده یاشی - استقلال بـ سی دافنه داره نصوص

استانبول - مطبعة ابوالفیاض

دېواره ادیسائی

کلمەر ورمىزىر

فضولى دە تصنع

قصيدة كېي، شاعرى، برجوق قافيه بولغە مجبور ايدين نظم شكلنىڭ، تصنى
وجوده كتىرن مەهم سېيلردىن بىرى او لىدينى اىضاخ اتىشدىك. نسبتاً دها محدود
ومساعد بر ساحه او لان غزل دەپىاه، شاعر، شكلك بونىكمىدىن بوسبوتون قورتولىش
دكىلدر. ديواتى اكال ايتىك ضرورتى، اونى، قافيه انتخاب ايتىك حرپىندىن بىلە
محروم براقيز. مثلا: ث، س، ج، ض، ط، ظ كېي حرفلەرى بىتن كەلەرقافىيە يىچون
ھىچ مساعد او لمدىغىندىن، بونىلەر صره كانجە، بومحمدود كەلەلەر اىستەر اىستەمن
تصنۇھ دوشەر؛ ياخود بويىلە دار ساھەلدە ردىغە قاچار. مثال آلەم:

فضولى ديوانىڭ غزل قىسىمندە «ث» حرفيلىك بىتن اىكى غزل واردە. [۱]
بىرى «بحث» ردىغىلەياز يىلىشىدر. [۲] دىكىر غزىلدەكى قافىيەلر ايسە «باخت»، مباحت،
خجائىث، ئالىك، وارت، حارت، محدث «كەلەرنىدىن عبارتىدر. شېرىه ايدىلەمىز كە،
شاعر، غزلى يازماق يىچون اولا بوكەلرى بولىش وصوڭرا بونلەر كورە مصرااعلىرى
دولدىرىمشىدر. بوقافىيەلرى كوردىكىن صوڭرا، ائرى او قومەدن مصرااعلىرى مەلوللارىنى
كىشى ايتىك كۆچ او مىاز.

مثلا: «حارت» قافىيەسى كورۇر كورۇز همان «دانە، طوبراق، صاجق»
كەلەلرى خاطرىمىزە كلىپىرر. نته كېم بىت اىشتە شودر:
دوگوب اشىك كويىكىدە وصلك دىلردىل صاچر نفع يىچون دانە طپاغە حارت
بو تقدىرده شاعردىن آرتق چوق موفق برازىر بىلەمك زائىد او لور.
س حرفلى درت غزلىنىڭ ايسە، اوچىنده «كس، جرس، رس، قفس»
خس، نفس، بىس «قافىيەلرى عىنىڭ تىكرر ايتىكىددەدر.

[۱] فضولى ديوانى: صحىفە - ۱۳۳

[۲] برجوق شاعرلار، غزلىنىڭ «حرف الثاء» فصلىنده ھې بىح ويا باخت كەلەلېنى
ردىف او لهزق قوللانىشىلدەر.

مثلا : شو « جرس » کلمه سفی، شاعرک برمشونده اصلا قافیه او لارق قول لانه اپی آرزو اینه جکی محققدر. فقط غزلده، س، حرفیله بیتن کلمه بی قافیه او لارق قول لانه مه جبور اولنجه، شکلک بو تحکمی آلتنده ایسته ایسته من تصنعته دوشویور.

ایشته، اوچ غزلنده « جرس » قافیه می اوچ بیت :

چکمه غربت عزمنه ای ساربان محمل صقن کیم بو يولده یم غربتندندر افغان جرس راز درونی طشره به صالق روا دکل بودر کناهی کیم آصیلور متصل جرس ناقه لیلی محملن چکمش بیايان سیرینه ایله بجنونی بو حالتدن خبردار ای جرس ای دوه جی، صاقین غربت عزمنه محمل چکمه؛ چنفراغک افغانی بیله غربت قورقوسندندر. راز درونی اظهار اینک لایق دکلدر؛ ایشته چنفراق بو کناهدن دولای متصل آصیل مقده در. دیشی دوه لیلا محملن بیايان سیرینه چکمش؛ ای چنفراق همان بو حالتدن بجنونی خبردار ایله، ایشته « جرس » قافیه سیله یازیله حق بیتلرک عاقبتی بودر. تصنی وجوده کتیرن سیلر آراسنده، شاعرک، معرفت کوستره ک ایچون طبیعتنی اجبار ایتمی ده مهم بر عامل اوله رق ذکر ایدیله بیلیر.

« معرفت پرداز لق » دیوان ادبیاتنک اساسنی تشکیل ایتدیکنندن و بو وادی، شاعرک قدرتی کوسترن الا مهم معیار اولدیغندن، ایشیدیله مش بر جناس بولق، پا خود رقیبلرینک حسدینی جلب ایده جک بر مراءات نظر صنعتی یا پیق ایچون اویله غرابتلر یا پار، اویله تصنعلره دوشترکه، انسان چوق کره، کلمه لرومصر اعلر آراسنده کی علاقه و مناسبتی قاورایه بیلملک ایچون ذهنی یور مغه جبور اولور [۳]

بعض مثاللار انتخاب ایده رک شرح ایده م :

ایاس پاشا حقنده کی قصیده دن [۴]

رزمکاهکده مزاج تیغ وطبع رمحکی مختلف قیامش طریق اختراق والیام چالشوب هر بر عدوکی تیغک ایتدیکه ایکی هرایکی بر اولنگه رمحک قیلور اقدام نام

سنک حرب میدانکده قاییجکله مز راغکه مزاج و طبیعتنی اخترق والیام طریق مختلف قیامش، یعنی قلنچکله مز راغکه بربینه ضد طبیعتی وار. قلیجک دوشانی ایکی یه بولدکجه، مز راغکده ایکی دوشانی بردن دله رک برا یانکه چالشود. « اختراق : یار بیلق »

[۳] بو وادینک الا قراته رسیتیک مثاللارینی باقینک دیواتی تدقیق ایدرکن بوله جفر. زوالی فضولی، بوساحده هیچ موفق او لماءمش، ساده جه دوشمشدر.

[۴] فضولی دیوانی : صحیفه - ۳۳

ویسی بک حقنده کی قصیده دن (۵)

امر اقبالک مرتب قیلمغه اولمش اکا شام بر هندی کینزک صبح بروی غلام
امر اقبالی مرتب قیلمق ایچون، اقسام، بر هندلی جاریه، صباح ایسه بروی
کوله اولمش [اقسامک قاراکلنج ایله هندلینک سیاهلنی، صباحک ایدینلنج ایله ده
روی غلامک بیاضلنج آراسنده مناسبت] « کینزک : جاریه »

قصیده شتاپیه دن [۶]

هر کیم ایاغ صوندی بکابن ایاغنه جنس حواس و نقد خرد ایدم نثار
[ایاغ] کله لریله جناس یا پیلمشندو، برنجیسی قدح معناسته در، کیم بکا قدح
صوندی ایسه بن اونک آیاغنه حواس مک جنسی و عقلمنک نهدینی نثار ایتمد،
ایچمکده دوام ایتد کجه عقلمنی روحی غیب ایتمد، دیمک ایستیور.

رسم پاشا قصیده سندن : (۷)

ایله کیم عیسی به جبریل دمندن صریم
که بولور جان و تن اشجار دمندن صریم
سیزه هر لوح مزاره بو خلی قیلدی رقم
اکمه عیسی دمنی اورمه پکن دمند دم

باددن غنچه لره حامله اولدی کابن
دم جان بخشنى کویا یله ویرمش عیسی
سیزه خیزاولدی هوادن اولول طبرانی
دم بود مدربودی خوش کوریکزای عارف

صریم، جبریلک نفسندن عیسی به حامل اولدینی کی کل آغازی ده روز کاردن
غنچه لره کبه اولدی، عیسی اولول ره جان بخش ایده نفسنی روز کاره ویرمش، بونک ایچون
آخاچلر هر زمان نفسندن جان و تن بولقده در، اولول رک او زرنده کی طور اقده،
هوانک تأثیریله یشیلک بیتدی، بو یشیلک هر مزار لوحه سنه بو یازی بی یازدی:
زمان بوزماندر، ای عارف! بوزمانی خوش کور، آکمه عیسی زمانی و کچن
زماندن دم اورمه.

بو « دم، عیسی، اولو، جان، صریم، جبریل » کله لریله نه قادر خاییده
مضمونلر یا پیلمشدر.

بنه عینی قصیده دن :

خاک جم او زره چیقوب لاله دوتوب جامنی دیر که کیمک وارایسه برجامی بو کون اولد رجم
لاله، جمک طورانی او زرینه چیقوب قدحی طوره رق شونی سویلر: بو کون

[۵] فضولی دیوانی : صحیفه - ۳۹

[۶] فضولی دیوانی : صحیفه - ۴۰

[۷] فضولی دیوانی : صحیفه - ۴۲

کیمک بر جامی وار ایسه جم او در . د جم : حضرت سلیمان ، چشیده سلطان ابراهیم حقنده کی قصیده دن : [۸]

خدانک انا قولنده خلق ایچره ولی عهدی رسولک لحمک لحمی سرخواننده مهمانی سوره مائده ده کی : « انا و لیکم الله و رسوله والذین امنوا ... الخ » آیت کریمه سنه تلمیح ایدیور. شیعیلر حضرت علینک ولایتنی بو آیت کریمه سنه استنباط ابدعلر. ایکنجه مصراع ابله ده : « دمک دمی لحمک لحمی قلبک قلبی نفسک نفسی روحک روحی » حدیث شریفه تلمیح ایدیور. بیتک معناسی : انا ایت کریمه سنه کوره خدانک خلق ایچنده ولی عهدی ؟ پیغمبرک لحمک لحمی حدیثیله ده صوفرا سنک مسافری .

دیکر سلطان ابراهیم قصیده سندن : [۹]

مسیح شکوفه ظهورینه مطلق	صبا عطسه آدم و شاخ صریم
بساط بساتین و بسط ریاخین	بری فارج الهم بری کاشف اننم
کل سرخ سوری عروس مقنع	درخت شکوفه نکار معجم

شکوفه مسیحیتک ظهورینه صبا آدمک آقصیرینی ، شاخ ده مریدر [۱۰] یعنی شکوفه بی ، صبایی و شاخی تشیه‌لرله افاده ایتدکدن صوکرا چیچک ک ظهوری ایچون هوا و دال لازمدر ، دیک ایستیور. بوستانلره فسلکن چیچکلری و یابوتون قوقولی چیچکلر ، بری غم داغیتر بری غم کشف ایدر « هم : غم ، فارج : یاران مهناسته در » قرضی کل دوکوننده کی دو واقعی کلین ، چیچک آغاج ده صاریقلى بر محبوبدر .

« سوری » کله سنی « کل سرخ » ترکینه ربط ایچک ده میکننده بر تنجی شکل دها دو ضری کوروندی .

ولیسی بک قصیده سندن : [۱۱]

آغزی آچیق چیقمز آوازی آیاغی بوق بورر	جانبه دو سیری اما دیک اولز جانور
بر دبور آشخانی دیوار ایله مستحکم حصار	بر اساس قیر ایله قائم بنای معتبر

[۸] فضولی دیوانی : صحیفه - ۴۲

[۹] فضولی دیوانی : صحیفه - ۴۴

[۱۰] فضولی دیوانی : صحیفه - ۲۶

[۱۱] حضرت آدم طوراقدن خلق اولوندقدن صوکرا الهمک نفح ایتدیکی بر روحله آقصیره رق جاملانشد .

آغزی آچیق فقط سی چیقماز ، آباغی بوق فقط یورور . دولاشمی
جالهدر فقط جانلى دیمک جائز اولماز .

دمیر اغاجلی دیوار ایله مستحکم حصار . قطران تمله یاپیلمش معتبر بر بنا « قیر :
زیفت ، قطران »

تیشه بنا یه دیردی ارء نجار دون ظلممذدن هم حجر آسوده اولدی هم شجر
« بنا : معمار ، نجار ، دولکر »

دون اولان دولکر دستره سی ، معمارک کسرینه ، ظلممذدن هم طاش هم
اجاج آسوده اولدی دیر ایدی .

صراحی تصویرندن : [۱۲]

بزم ایچون هر طرفک طرفه ایکتلر دو تمش صانه سن خلعت زربفت ایله برمیزادر
« ایکت : یکیت » مجلسده هر طرفی عجائب یکیتلر صارمش ، صانیرسک که
اللون ایشله ملی خلعت ایله بربکدر . بکک اطرافنی نصل بندکانی قوشاتیرسه ایچکی
صرایحیستک اطرافنی ده اویله جه یکیتلر صارمش .

قصیده قلمیه دن : [۱۳]

قرا باش گتوروب دائم ایلدن ایله گزد
دو ترلر ایسه دخنی ایلز قرار قلم
سیاه بختانی یازمش آلتنه تقدیر
نوله پکرسه قرا کونده روزکار قلم
قراء در یوزی اولوجهدن کیم ایلر فاش
او زیله یاری آراسنده هر نه وار قلم
اسکیدن قامیش قلم و سیاه مر کله یازی یازدقلنی معلومدر . شاعر ، بو سیاه لفظی
وسیله اتخاذ ایده رک لفظ او یو نجاقلری یاپیور .

قلم قارا باشیله دائمادیار دیاردولا شیر ، طوتدقلنی حالده ینه بزندنے قرار قیلمز .
تقدیر ، آلتنه سیاه بختانی یازمش ؛ آرتق قارا کونده زمانی کچیررسه نه اولور ؟
او زیله یاری آراسنده کچن شیئلری دائمًا فاش ایلدیکی ایچون قارادر .

صو قصیده سندن : [۱۴]

او خشده بیلمز غبارنی محدر خطکه خامه تک باقعدن اینسه کوزلینه قاره صو
محدر ، قلم کجی باقعدن کوزیته قارا صو اینسه ، بنه تو زنی یوزونده کی تویله
بکزه نه عن . شاعر ، مختلف یازیلر آراسنده کی « خط غباری » بی ایهام ایتدیکی

[۱۲] فضولی دیوانی : صحیفه - ۴۷

[۱۳] فضولی دیوانی : صحیفه - ۴۸

[۱۴] فضولی دیوانی : صحیفه - ۱۰

کی « توزینی پوزونده کی تویله بکزه نه من » دیگله « ذره‌سنی بیله بکزه نه من » معناستی ده قصد ایمش او له بیلیر . بینده کی « محرر » کلمه‌سنی اسم مفعول او له رق ، « خامه » کلمه‌سنی ده مضارف‌ایه‌شکننده او قوم مق مکنسه ده برنجیسی دها ملايم کلدی .

محمد بک حقنده کی قصیده دن : [۱۵]

صراردي شهد کلامکدن اهل درد یوزی
منزيد علت صفرا اولور شفای عسل
کيدردي تلخی قهرک فساد طفیان
قیلور مضرت بلغم ازاله سن حنظل
کلامک بالندن درد اهلینک یوزی صراردي . بال برشفادر فقط صفرا علتنی
تریده سبب اولور . قهرک آجیلنی فساد طغیاتی کیدردي . ابو جهل قارپوزی
بالغمک مضرتی ازاله ایدر .

غزلیاتندن : [۱۶]

خیده قامتم کیم داغ دلدن قانه غرق اولمش ایچنده نقطه‌سی کویا که قان آلتنده کی نوندر
اکریلن بویم کوکل یاراسندن قانه غرق اولمش ؟ کویا که ایچنده کی نقطه‌سیله
برابر قان کلمه‌سنک صوکنده کی نون حرفيدر .
بوساحده کی لصنع . چوق دفعه ضعف تأليف ویا تعقیده سبب او لیور .

شاه ولایت قصیده سندن : [۱۷]

ایرشدی وقت که فصل خزان ناهموار قیله صوت حرکاتن مزاحم اشجار
« مزاحم : زحمت ویرن » قرارسز اولان خزان فصلنک ، حرکاتی ، صوکی
آغاچلره مزاحم قیله جنی زمان ایرشدی .

دیکر شاه ولایت قصیده سندن : [۱۸]

فعل در اصل رضای حق نه کیم اصل و نسب خاک فرمانبر بشر عاصی ملک شیطان اولور
حقک رضایی فعل ایله تحصیل ایدیلیر ، اصل و نسبله دکل ، نه کیم فرمانبر اولان
طوبراق انسان ، عاصی ملک ده شیطان اولمشدر .

تیره او لیز راسترو گرچکه بنداهین راسترو تیر خدنک ایل زیوری پیکان اولور
بوراده « تیره : متکدر ، متاثر » « چکسه : کرفتار او لسه » معناسته در .
مستقیم اولان ، بند آهنینه کرفتار او لسه یعنی ایاغی دمیر بند ایله با غالانشه یته

[۱۵] فضولی دیوانی : صحیفه - ۵۱

[۱۶] فضولی دیوانی : صحیفه - ۱۴۲

[۱۷] فضولی دیوانی : صحیفه - ۱۹

[۱۸] فضولی دیوانی : صحیفه - ۲۱

متاثر اولماز، یولنی شاپیر ماز. نصل که دو غری کیدن او قک او جنده کی دمیر، او قک ایچون بزرین تدر. «شاعرک، تیر ایله تیره کلمه سی اراسنده کی شکلی مشابهی ده خاطر لامش او لایقته شبه یوقدر.»
ایاس پاشا قصیده سندن [۱۹]

خسر ملکینه خرامان ایلدک خضراعمله شر شیطان دفعنه آجدک ملک و شپروبال
«خسر: خسران»، «ملکینه: ملکنده» خسران ملکنده یشیل پاراغی خرامان
ایلدک، شیطانک شرینی دفع ایچون ملک کی قول و فزاد اچدک. «ملک ایله شیطان،
ملکلک قزادیله یشیل رنک آراسنده کی مناسبت»

دوت جهان معموره سن سرعسکر اسلام اولوب نوجوانلر زور بازو سنه دویز پیره زال
«پیروزال کلمه لرینک هر ایکیسی ده اختیار معناسته در. پیروزال کلمه سنی دنیا
معناسته قول لانمش.»

اسلام سرعسکری اولوب جهان معموره سنی طوت؛ جهان عجوزه سی نوجوانلرک
قدرتنه دویماز. بوراده زور بازو کلمه سنک موجودتی، رستمک باباسی اولان
زالی ده خاطره کتیریسیور. شاعر هر حالده بونی ده قصد ایتش اوله جقدر.
دیگر ایاس پاشا قصیده سندن [۲۰]

کثیرت اول غایتده کیم الحجم دوکله چرخدن زینت ایچون برکهر بولزدی آنده برکله
کو صبا ناکه آرایه دوشیه مانند حباب آنلره ایلتر اشکر از ده امندن بنام
شوایکی بیت ضعف تألف و یا تعقیمه کوزه لبر مثال اوله بیلیر. تفسیر ایتمکه
چالیشم:

قالا بالق اود رجه ده ایدی که کوکدن بیلدز دوکولش اوله بدی هر فرک کلاهنه
بر بیلیز بیله اصابت ایمزدی. اکر صبا آنسزین صوحه سی کی آرایه دوشیه
عسکرک قالا بالقندن کندیسنه بر پناه بولوردی.
بئه عینی قصیده ده دجله ده که قایقلردن بحث ایدر کن:

یوچه سائلدر دها ننده فرل بیرق زبان حاکم تقدیردن حکم بلا قیلمش سؤال
کوکلی آچیلمش مکربولش بورنکیله جواب چرخ اخضردن که مانع یوق توجه ایله آل
صوده برورقی یاخود آغزن آچمش بزمیک اشتغال قاییلک او جنده صالحان قرمزی بایراف، حاکم تقدیردن حکم بلا سؤال

[۱۹] فضولی دیوانی: صحیفه - ۳۱

[۲۰] فضولی دیوانی: صحیفه - ۳۴

ایدن بر دیلیدر؟ بو قرمزی رنگیله، یشیل چرخدن شو جوابی آلب کوکای آچیمشن:
مانع بوقه توجه ایله آل! یعنی، ظفر سکا میسردر فتحه باشلا! دیمک ایستیور.
«آل: المق مصدر ندنا امر حاضر اولدینی کبی قرمزی رنگله ده مناسبتی دوشونیلمشدرا»
صوده بر قاییقی، یاخود آغزینی آچش بر تمساحیدر؟ که بایراق او تمساحک
نفسندن اشتعال بولمش بر آتشدر. «بو صوک مصراعک استفهام شکانده او لسی ده
واردر.»

ینه عینی قصیده‌دن:

قغی خرمن سوخته زرعینه قیاسه بر نظر بزرایچون هرنسه کیم قویسیدی بر احسان ایدی
باش چیقرمق استمزدی زرع و هندن آنک کرچه فلاحت کوزی یاشی باران ایدی
هانکی خرمی یانمش بد بخت کیمسه‌نک اکینه عطف ایده‌جکی بر نظر و با تخم
اوله‌رق قویه‌جغی هرنسه بر احسان ایدی. چیقت‌جینک کوزی‌یاشی یاغمور کبی آقدیلی
حاله، اکین، قورقوسندن باش چیقارمق یعنی نشوونما بولق ایسته‌مندی.

قاضی عسکر بغداد حقنده کی قصیده‌دن: [۲۱]

در کنه قسم بدیهیده تصور محصور علمنه حاجب اسرار و قوع اظهار
اونک ادرا کنه نظر آهر شیئی بدیهیاندن معدوددر؟ علمنه کوره‌ده بوتون
اسرار مکشوفدر، دیمک ایستیور.

بوندن باشنه ینه معرفت پرداز لق جمله‌سندن اوله‌رق، معمال، نقطه سز حرفلاردن
صرکب غزل‌لر، چپراست او قوندینی حاله ینه برمغنا چیقان قطعه‌لرده برو کنیش
تصنیع زمینی تشکیل ایدر. مع‌مافیه بو قیل تصنیلر فضولیده بوقدر.

استانبول ارکل و استقلال لیسه‌لری

ادبیات معلمی

آلهه سری

اوچونجی نسخه‌منده کی ادبیات مقاله‌سنده، «خنچر» قصد سندمکی:
«منافق ایده بیلمز شرعکه مدخل که چورکده ملائک پربالن کورسه ایلدی کان خنچر»
بلتنی شو صورت‌نده تفسیر ایتك موافق اولاً‌قدر: [منافق، شرعکه دخل ایده من] پ
چونکه اطرافکده ملکلارک فانادینی کورسه، خنچر ظن ایدردی.
ینه عینی مقالده، بر ایکی ترتیب خطاسنه مصادف اول‌دق، فقط اهمیت‌ز اولدینی ایچون
تصحیحه لروم کورمدک.

آ. س